

politikai intézkedések megtételét. Ezeket megfelelő információs rendszerrel kell alátámasztani.

Az UNESCO információs stratégiája e vonatkozásban arra irányul, hogy

- ▶ előmozdítsa a környezetgazdálkodást támogató nemzeti és nemzetközi adatbázisok létrehozatalát, és olyan speciális információs rendszerek kialakítását, amelyek vészhelyzetben riasztanak, krízis szituációban segítik a döntéshozókat;
- ▶ támogassa a környezetgazdálkodás területén a nemzetközi és világméretű adatcsere-hálózatok kialakítását és hasznosítását.

A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI

Az UNESCO a stratégia megvalósítása érdekében a tagországok rendelkezésére bocsátja évtizedek során felgyűlt tapasztalatait és kapcsolati rendszerét.

Tekintettel saját pénzügyi forrásainak rendkívül korlátozott voltára, mindent megtesz költségvetésen kívüli: kormányzati és magánforrások mozgósítása érdekében. Előmozdítja a partneri és együttműködési, közös vállalkozási kapcsolatok kialakítását és erősítését. Nagy figyelmet fordít az ipar, a kutatás és az oktatás közötti kapcsolatok erősítésére. Részt vesz nemzeti és szubregionális, regionális, ill. szektorális stratégiák kidolgozásában, összehangolásában.

Mindezek során interdiszciplináris megközelítést alkalmaz, különös tekintettel a számítástechnika és kommunikációs technika eszközeinek felhasználására.

Vásárhelyi Pál

(Budapesti Műszaki Egyetem, Könyvtár és Tájékoztatás Központ)

Magyar Könyvtári és Dokumentációs Szabványosítási Műszaki Bizottság

A jól működő piacgazdaságokban alapvető követelmény a megfelelően működő műszaki szabályozási rendszer, amelynek meghatározó eszköze a szabvány. A hazánkban jelenleg funkcionáló műszaki szabályozási rendszer jelentősen eltér a fejlett nyugati országokétól.

Az 1993. január elsejétől létrejött egységes európai piac követelményeihez való alkalmazkodás megköveteli, hogy műszaki szabályozási rendszerünk megfeleljen az EK-tagországok által alkalmazott rendszernek.

Az elmúlt évtizedekben Magyarországon a műszaki szabályozás központi irányításos rendszere működött. Így a még ma is érvényben lévő 78/1988. sz. szabványosításról szóló MT-rendelet a szabványok kötelező alkalmazását írja elő, továbbá az állami szabványkiadás kétszintű, amelynek értelmében az országos szabványokat a Magyar Szabványügyi Hivatal, az ágazati szabványokat pedig a minisztériumok léptetik hatályba.

Az EK tagországaiban viszont a szabványok alkalmazása önkéntes, a szabványkiadás egyszintű, bár természetesen létezik szakmai szabványosítás, de nem a nemzeti szabványosítás keretei között.

Mivel Magyarország 1992-ben az EK társult tagja lett, és reméljük, hogy idővel az EK tagjává válik, az erre való felkészülés érdekében szakítani kell a korábbi magyar szabványosítási gyakorlattal. Közeledni kell a nyugat-európai országok gyakorlatához, hiszen ez elősegítheti az EK-hoz való csatlakozásunkat, ami a szabványosítás területén azt jelenti, hogy az Európai Szabványokat (EN), amelyeket az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) és az Európai Elektrotechni-

kai Szabványügyi Bizottság (CENELEC) dolgoz ki, folyamatosan bevezetjük magyar nemzeti szabványként. Jelenleg könyvtári témájú EN-szabvány nincs.

A fenti cél érdekében 1990 decemberében jóváhagyták a 3495/90. számú kormányhatározatot, amely megszabja a nemzeti szabványosítás továbbfejlesztésének alapvető feladatait. A feladatok közül ezúttal kettőről adunk tájékoztatást, amelyből az elsöre vonatkozóan a szabványokat is gyűjtő könyvtáraknak már feltehetően gyakorlati tapasztalatuk is van.

1993-ban megvalósult az egyszintű szabványkiadás (a könyvtári szabványok területén korábban is csak országos szabványok jelentek meg), de az iparban MSZ-05, -06 stb. azonosító jelzetű ágazati szabványok helyett napjainkban ME-05, -06 jelzettel nem szabványok, hanem műszaki előírások jelennek meg.

A másik, amiről részletesebben szólnunk – a kormányhatározatból kiemelve –, hogy a jövőben a szabványosítási tevékenység nemzeti szabványosítási műszaki bizottságok keretei között fog történni.

A műszaki bizottságok szervezésekor a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet Műszaki Bizottságait vettük alapul, és így az ISO/TC 46 Dokumentáció műszaki bizottság mintájára alakult meg 1991 júniusában a *Magyar Könyvtári és Dokumentációs Szabványosítási Műszaki Bizottság* (továbbiakban: Műszaki Bizottság), amely a könyvtári munka és a szakirodalmi tájékoztatás (dokumentáció, információ) területén folyó szabványosításban érdekelt intézmények és személyek együttműködési szervezete. A Műszaki Bizottság a tagok részvételi szándékának közlésével és az ideiglenes alapszabály jóváhagyásával alakult meg. A Mű-

szaki Bizottság elfogadott ideiglenes alapszabálya és jóváhagyott munkaterve alapján dolgozik. Az ideiglenes alapszabály meghatározza a célját és feladatait, működésének szabályait, a tagok köteleseit és jogait. Az ideiglenes alapszabály a Magyar Szabványügyi Hivatal (továbbiakban: MSZH) Szabványügyi Intézeté/Köztestületé történő átalakulásáig lesz érvényben. Majd az új szabványosítási törvény és a köztestületi alapszabályzat figyelembevételével készül el a Műszaki Bizottságok végleges alapszabályzata.

Műszaki Bizottságunknak jelenleg 24 tagja van (könyvtárak, egyesületek, felkért egyéni szakértők, akiknek szakmai és szabványosítási gyakorlata nélkülözhetetlen a bizottság munkájában). Meg kell azonban jegyezni, hogy a szervezőkor az MSZH felhívására elsősorban azok jelentkeztek, akik az elmúlt években is aktívan részt vettek az országos szabványosításban. A Műszaki Bizottság elnöke *Vajda Erik*, akinek közel 20 éves kiemelkedő szabványosítási tevékenysége közismert a szakmában. A Műszaki Bizottság titkársága az MSZH-ban működik, titkára e cikk írója. A Műszaki Bizottság ideiglenes alapszabályának értelmében évente legalább egyszer, vagy szükség szerint többször ülésezik. Ilyenkor a tagok tájékoztatásul megkapják a jelenleg érvényes nemzetközi könyvtári szabványok és tervezetek jegyzékét, és tájékoztatjuk őket a két ülés között megjelent új nemzetközi és magyar szabványokról, valamint beszámolunk a folyamatban lévő szabványosítási munkákról. Igény szerint egyéni szakértőket hívunk meg egy-egy ülésünkre. Ilyen volt például az ETO további sorsának megbeszélése, ahol *Horváth Zoltánné*, az OSZK munkatársa és *Babiczy Béla* tanár úr adott tájékoztatást az ETO-ról. A legutóbbi ülésen, 1993 júniusában az 1994–96. évi könyvtári szabványosítási tervet beszéljük meg.

Az új szabványosítási koncepciónak megfelelően a könyvtári szabványosítás a jövőben alapvetően kétirányú, egyrészt a nemzetközi és az európai szabványo-

kat fogjuk honosítani teljes megegyezéssel, vegyes azonosító jelzettel (pl.: MSZ ISO), és az ISO azonosító számának meghagyásával, ami azt jelenti, hogy a magyar szabvány műszaki tartalma teljesen megegyezik a nemzetközi szabványéval. Másrészt pedig, ami talán még nehezebb feladat, 1993-ban megkezdjük – ahogy erről a TMT olvasói már értesülhettek felhívásunkból – a bibliográfiai leírási szabványok korszerűségi felülvizsgálatát. E felülvizsgálat során igyekszünk a leírási szabványok hiányzó előírásait pótolni, az egyes szabványok közötti párhuzamosságokat és/vagy ellentmondásokat felszámolni, illetve a szabványon belüli ismétléseket elhagyni, s nem utolsósorban tesszük mindezt az új ISBD-előírások figyelembevételével, illetve azok szerkezetének átvételével.

A Műszaki Bizottság egyes tagjai tagdíjjal is támogatják munkánkat. Ezért ők külön szolgáltatásokat kapnak, pl. megkapják hozzászólásra a nemzetközi szabványtervezeteket.

Az ideiglenes alapszabály értelmében a Műszaki Bizottság tagja lehet bármely jogi személy vagy testület, vagy magánszemély, ha a Műszaki Bizottság alapszabályát magára nézve kötelezőnek elfogadja, és a tagsághoz a bizottság többsége hozzájárul. Ezért ezúton is kérem, hogy aki szeretne részt venni a szabványosítás nem mindig könnyű, de hasznos munkájában, csatlakozzon hozzánk.

A Műszaki Bizottság eddigi munkájának tapasztalatai azt mutatják, hogy a szabványosítás jelen és jövőbeni feladatainak megbeszélése, a kölcsönös információcsere, az együttgondolkodás, a közös erőfeszítés a problémák megoldására, mindenképpen a szabványosítás hatékonyságát szolgálják.

Kuruc Imréné
(Magyar Szabványügyi Hivatal)

Dokumentumszolgáltatás a kilencvenes években

Szemle

Az amerikai *Library Journal* 1876. évi nyitó számában jelent meg *S. S. Green* levele a szerkesztőhöz, melyben azt indítványozta, hogy a nagyobb könyvtárak kössenek egyezményt a szükséges könyveknek egymás számára történő – rövid időre szóló – kölcsönzéséről. 1972-ben az IFLA könyvtárközi kölcsönzéssel és központi katalógusokkal foglalkozó állandó bizottságának élére két angol úriember került: elnöknek *D. Urquhart* és titkárnak *M. B. Line*, előbbi akkor a BLDSC elődjének igazgatója, utóbbi pedig később követte e

tisztségben. Nekik köszönhetően 1974-ben a washingtoni IFLA-közgyűlésre a szekció határozattervezetet készített a *kiadványok egyetemes hozzáféréseinek (UAP)* biztosítására.

Húsz év elteltével biztosan állítható, hogy kiváló kollégáink megérették az idő szelét. Sokan vélekednek úgy, hogy a könyvtári szolgáltatások nem fejleszthetők mechanikusan, a könyvtár nem gyár, a szolgáltatások megújítása érdekében elengedhetetlen és létfontosságú a *könyvtárosok személyes motivációja*, a